

Ван Чень

Методичне забезпечення процесу формування фактурно-стильових виконавських умінь студентів-піаністів

УДК 378.011.3-

051:78:780.616.433:37.09:005.336.5-043.83(045)

DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-3.3>

Ван Чень

аспірантка кафедри музичного мистецтва і хореографії

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського»

ORCID: 0009-0001-3706-6930

Дослідження присвячене методичним аспектам формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та майбутніх викладачів фортепіано.

Проблема фактурно-стильових виконавських умінь розглядається відповідно до фортепіанної підготовки двох категорій здобувачів: за спеціальностями 014 «Середня освіта (Музичне мистецтво)» та 025 «Музичне мистецтво». Показано, що в контексті зазначених спеціальностей такі уміння є актуальними, оскільки входять до комплексу художньої техніки піаніста, окрім того, стають засобом виразності основної ідеї та образу твору. Володіння фактурно-стильовими виконавськими вміннями забезпечують якість виконавської інтерпретації, дають змогу викладати кваліфіковано гру на фортепіано, а для майбутніх учителів музичного мистецтва це ще додатковий ресурс педагогічної інтерпретації твору в процесі його сприйняття учнями.

Мета статті – представити методичний ресурс формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та викладачів фортепіано в процесі виконавсько-інструментальної підготовки. Представлено аналіз досліджень, які містять суголосні проблеми та їх методичне розв'язання. До методичного забезпечення віднесено педагогічні умови та методи, які розподілені за етапами їх формування. Пропоновано такий розподіл педагогічних умов за етапами: перший етап – установочно-рефлексійний, педагогічна умова: стимулювання адекватного самооцінювання художньо-технічного виконавського ресурсу та шляхів його покращення; другий етап – виконавсько-мобілізаційний, накопичувальний, педагогічна умова: цілеспрямоване накопичення досвіду практичного застосування фактурно-стильових еталонів світової фортепіанної спадщини; третій етап – художньо-образний, інтерпретаційний, педагогічна умова: динамізація художньо-творчого ставлення до фактурно-стильових умінь у виконавській та педагогічній інтерпретації фортепіанних творів.

У змісті репертуару враховано фактурне розмаїття фортепіанних творів та їх відповідність художньому стилю.

Ключові слова: методика, методичне забезпечення, педагогічні умови, фактурно-стильові уміння, майбутні вчителі музичного мистецтва, майбутні викладачі фортепіано.

Постановка проблеми. Проблема фактурно-стильових виконавських умінь у процесі навчання гри на фортепіано належить за змістом до проблематики підвищення якості виконавсько-інструментальної, зокрема фортепіанної підготовки здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальностями 014 «Середня освіта (Музичне мистецтво)» і в яких основний вид виконавсько-інструментальної підготовки здійснюється в процесі навчання гри на фортепіано, а також зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво», які навчаються за фахом «фортепіано».

Фактурно-стильові виконавські уміння студентів-піаністів, що навчаються за зазначеними спеціальностями, забезпечують якість виконавської інтерпретації фортепіанних творів, її художньо-смісловий контент. Цей вид умінь необхідний також для педагогічної інтерпретації, оскільки фактура твору завжди має певне художньо-змістове навантаження, вона підсилює характер образу та забезпечує його адекватне сприйняття та розуміння. Фактурно-стильові виконавські уміння у дослідженні визначено як «...

художньо-виконавський ресурс втілення образу фортепіанного твору в процесі його інтерпретації, заснований на вільному володінні фактурним різноманіттям світової фортепіанної спадщини, її стильовій еволюції, композиторському художньому методу та семантико-функціональному контексту засобів музичної виразності» (Ван Чень, 2023а, с. 267–268). Для майбутніх учителів музичного мистецтва такі уміння ще являють «...художньо-виконавський ресурс втілення образу фортепіанного твору...» (Ван Чень, 2023а, с. 267–268) під час його вербальної, педагогічної інтерпретації як її художньо-ілюстративний атрибут.

Зазначений комплекс умінь має формуватися цілеспрямовано, поетапно та на основі обґрунтованого методичного забезпечення.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз дослідження наукової літератури здійснювався в межах схожої та суголосної проблематики. Вивчалися дослідження, які акумулюють методичне забезпечення процесу формування виконавських умінь, які виконують так само художньо-інтерпретаційне забезпечення виконавського процесу та за необ-

хідності – художньо-педагогічну інтерпретацію як ілюстративний музичний матеріал.

Зокрема, Хань Ле (2019) досліджувала поліфонічно-виконавські уміння; Вей Сімін (2017) – темпоритмічні виконавські уміння; Мінь Шаовей (2017) досліджувала рефлексивні уміння майбутніх учителів музичного мистецтва саме в процесі фортепіанної підготовки; Лу Чен (2015) – уміння музично-виконавської артикуляції в процесі фортепіанної гри; А. Грінченко (2022) розглядає методичні аспекти вдосконалення виконавських навичок студентів-піаністів; а також уміння виконавського самоконтролю студентів-піаністів (2019), виконавсько-стильові уміння (2018); етностильові виконавські уміння досліджував Фан Фей (2023); І. Польська досліджувала жанрово-виконавські уміння з музикознавчого погляду, що дає змогу застосувати отримані результати в межах методики навчання фортепіанної гри (Польська, 2022).

Дотичними вважаємо дослідження, що присвячені окремим аспектам виконавської техніки піаніста, а також умінню реалізовувати художньо-образні уявлення в процесі виконавської інтерпретації. До таких можна віднести дослідження Бай Біня (2014) щодо звуко-тембральних уявлень, які також формуються усіма засобами виразності, застосовані в творі, зокрема, й фактура. Серед умінь дослідник називає уміння педалізації. Про єдність художнього і технічного вказує О. Павленко (2009). Лі Ює (2018) досліджує художньо-сміслові уявлення та методику їх формування в процесі навчання гри на фортепіано. Такі уявлення пов'язані з уміннями художнього втілення образу твору під час виконавської інтерпретації. Усі дослідження характеризуються наявністю експериментальних методик, які складаються з педагогічних умов і методів, що дослідники запроваджують поетапно. Це надає системності процесу формування досліджуваних феноменів.

Мета дослідження – представити методичне забезпечення процесу формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та майбутніх викладачів фортепіано в процесі фортепіанної підготовки.

Методологія дослідження. На основі опрацьованої наукової літератури з проблем виконавсько-інструментальної, зокрема фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та майбутніх викладачів фортепіано в контексті формування в них фактурно-стильових виконавських умінь, було вибрано за основу методичного забезпечення розробку педагогічних умов та відповідних до них методів, але з урахуванням розроблених та обґрунтованих етапів та методичних принципів, які відповідають когнітивно-рефлексійному, виконавсько-компетентнісному та контекстно-творчому підходам.

Результати та їх обговорення. Обґрунтування педагогічних умов здійснювалося відповідно до логіки поетапного впливу на той або той компонент

цілісного утворення – комплексу фактурно-стильових виконавських умінь. Разом із тим було взято до уваги розбіжність та спільність підготовки здобувачів різних спеціальностей. До таких ми відносимо 014 «Середня освіта (Музичне мистецтво)» і 025 «Музичне мистецтво». Задля зручності було застосовано поняття «студент-піаніст» як робоче, яке позначає належність двох груп студентів до вибору виконавської підготовки – гри на фортепіано.

У попередніх публікаціях (Ван Чень, 2023b, с. 137–140) ми визначали відмінність їхньої підготовки в контексті формування фактурно-стильових умінь. Зокрема, звертали увагу на такі аспекти, як: «...володіння розширеним та ускладненим фортепіанним репертуаром; виконавська впевненість, методична зорієнтованість на навчання гри на фортепіано учнів...»; особлива увага приділялася різностильовим аспектам, жанрам, формам фортепіанних творів, «...що зумовлено більшим часовим ресурсом для занять з фахової фортепіано-виконавської підготовки» для майбутніх викладачів фортепіано; і дещо додаткові уміння, які мають педагогічний прикладний характер виконавства: «...гра одною рукою, диригування іншою тощо, уміння сполучати гру та вербальний коментар, уміння диференційованого наголосу під час виконання твору на певні засоби виразності задля гри якіснішого сприйняття і розуміння учнями...» тощо; стосовно безпосередньо умінь виконання різної фортепіанної фактури, то вони необхідні під час художнього ілюстрування в процесі обговорення образу твору, його ідеї тексту і контексту, «... що є обов'язковим видом діяльності вчителя в музично-освітньому процесі в закладах загальної середньої освіти» (Ван Чень, 2023b, с. 138).

З огляду на спільні риси, зокрема, якісне володіння методом виконавського показу, розуміння художньо-сміслового навантаження фортепіанної фактури в тексті твору, володіння уміннями методичного характеру щодо пояснення та інтерпретації засобів художньої виразності в техніці піаніста, розуміння та орієнтація у стильових особливостях щодо фактури фортепіанних творів тощо було вибрано спільні педагогічні умови та різноманітний за складністю виконавський фортепіанний репертуар.

З метою доцільності поетапного застосування педагогічних умов було розроблено логіку етапів формування методички, які враховували і структурні компоненти фактурно-стильових умінь як цілісного утворення. Нагадаємо, що такими компонентами були:

- перший компонент – «Техніко-фізіологічний компонент індивідуальних властивостей студента-піаніста»;
- другий компонент – «Мобільність та вправність володіння різними фактурами в різних стилях»;
- третій компонент – «Застосування художньо-образного та стильового контексту фортепіанної

фактури твору в процесі роботи над ним в методичній роботі та в концертному виконавстві» (Ван Чень, 2023а).

З огляду на розроблені компоненти було застосовано такі етапи.

Перший етап – установочно-рефлексійний. На цьому етапі важливо досягти повного усвідомлення студентами власних виконавських технічних можливостей щодо виконання різної фортепіанної фактури. Здобувач має усвідомити два чинники таких можливостей: анатомо-фізіологічний та виконавсько-методичний. Наприклад, студент володіє невеликою долонею, вузькою. До цього ж короткі пальці також заважають грати крупну техніку, акорди. До цього можуть додаватися й виконавсько-методичні недоліки: нерозвинені м'язи долоні, наявні утиски руки та відсутнє відчуття розслаблення м'язів після міцного взяття акорду.

Ці недоліки можна подолати, якщо вони усвідомлені та відрефлексовані. Слід також звернути увагу на чинник отримання попередньої освіти, з одного боку, а з іншого – наявність певних задатків природного характеру. Так, наприклад, відомо, що студенти-піаністи з Китаю, як правило, володіють швидкою, дрібною технікою. Вони грають пасажи такої техніки дуже швидко. Разом із тим вони не відчують можливості інтонувати такий пасаж, вбачати в ньому певні глибинні смисли і художньо-виразовий композиторський задум. Окрім природних чинників, наявним є методико-викладацький. Йдеться про розвиток швидкості техніки вже з перших кроків навчання. Діти грають вправи Ганона, що дає змогу розвинути саме швидкість пальців у юних піаністів.

Отже, рефлексія своїх можливостей у виконавстві різних видів фактури є важливим етапом оволодіння фактурно-стильовими виконавськими уміннями.

Говорячи про стильовий контент таких умінь, слід наголосити, що він також має бути усвідомлений здобувачами. Вони мають розуміти еволюцію фактури музичної тканини фортепіанних творів. Розуміти, що вона (фактура) змінювалася, ускладнювалася, має певні характерні ознаки в той або той період розвитку мистецтва загалом та музичного мистецтва зокрема, фортепіанної композиторської і виконавської творчості. Докладно цей аспект представлений у доробках Н. Кашкадамової (1998; 2001), застосовано у методико-педагогічних дослідженнях Бай Біня (2014), Хань Ле (2019) та ін.

Переходячи до обґрунтування другого – виконавсько-мобілізаційного, накопичувального етапу, вкажемо, що він охоплює практичну виконавську підготовку здобувачів. Осмисливши свої переваги та недоліки і проблемні позиції щодо опанування фактурно-стильових умінь, здобувачі опановують вправи та фортепіанний репертуар, який сприяє

подоланню недоліків та усуненню ускладнень та утисків. Це етап найдовший, оскільки поступово вирішує проблему подолання суто технічних складнощів та переводить процес формування фактурно-стильових умінь на рівень вільного стилевідповідного виконання різних видів фактури в процесі фортепіанної гри та набуття досвіду швидкого переходу від фактури до фактури в межах одного твору. Для цього в межах етапу здобувачі опановують фортепіанні твори різних жанрів, стилів, навіть таких, що належать до різних культурних традицій.

Для китайських студентів дуже корисним є порівняння та зіставлення фактури китайських фортепіанних творів з творами програмної музики європейських композиторів. Саме наявність програми дає змогу зв'язати фактуру з її можливим художньо-колеристичним контекстом, який потребує якісного спеціального виконавства залежно від образу твору. Накопичення таких образів-еталонів щодо технічного втілення образу, його художньо-тембрального забарвлення формують певні художньо-образні репрезентації (Ю Янь, 2023). Їх наявність, досвід застосування дозволяє гнучко та мобільно застосовувати фактурно-стильові виконавські уміння під час виконання фортепіанних творів зі схожою програмою.

Так, наприклад, у європейській фортепіанній спадщині, зокрема, творах К. Дебюсі, багато програмних творів представляють образи природи. Це нібито музичний пейзаж. Така музика становить велику частину фортепіанних творів китайських композиторів. Наприклад, твір «Яскраві хмари та місяць» композитора Ван Цзяньчжуна має певні схожі фактурні властивості з твором К. Дебюсі «Місячне сяйво». Володіння зазначеними видами художньої техніки та виконання схожих фактурних музично-мовних засобів буде здійснюватися досить ефективно, якщо здобувач грав обидва твори, але один попереджав за часом вивчення іншого. Застосування опанованих умінь має ознаки виконавської мобільності.

Якщо на другому етапі такий процес має поки що суто технічний характер, то на третьому етапі – художньо-образному, інтерпретаційному, цей досвід застосовується вже на творчому рівні, при тому самостійно та виконавсько-винахідливо. Це виявляється через пошук манери виконання фактури відповідно до власних уявлень, додавання різноманітної педалі, динаміки, артикуляції, всього, що вказує на володіння фактурно-стильовими виконавськими уміннями як ресурсом художньої техніки піаніста та її застосування в інтерпретаційно-творчому процесі. Пошук вільного самостійного втілення фактурно-стильових виконавських умінь вказує і на становлення власного виконавського стилю. Він виявляється через особливе відчуття не лише фактури як такої, а відчуття

клавіатури під час виконання фактурних «абрисів» (Касьяненко, 2019).

Якщо для майбутніх викладачів фортепіано цей власний творчий імідж виявляється суто під час виконання творів, то для майбутніх учителів музичного мистецтва на цьому етапі важливо виявити власні творчі уявлення щодо застосованої композитором фактури. Учителю не потрібно аналізувати перед учнями інтерпретаційний аспект виконавства, як і представлений до сприйняття. Треба звернути увагу на художньо-смысловий, навіть природно-ілюстративний, «портретувальний» функціонал фактури, яка допомагає представити у звуковому форматі той або той «музичний пейзаж», «музичний портрет», «музичний настрій» тощо.

Отже, представлена логіка етапів експериментальної методики передбачала поетапне застосування педагогічних умов і методів.

Розглянемо їх докладно.

Для першого етапу важливо створити таку умову, яка стимулює зацікавлене ставлення до самооцінювання, до рефлексії власних можливостей виконувати ту або ту фортепіанну фактуру. Тут важливо розуміти певну закономірність: чим скоріше та точніше студент-музикант усвідомить свої недоліки та зможе відчути на фізіологічному рівні можливість їх подолання, тим скоріше він отримає змогу вивчати і виконувати такі твори, які йому подобаються і він має бажання їх опанувати. Нерідко бажання грати улюблений твір стає чинником підвищення рівня виконавства. Відома закономірність, на яку ще вказував Ф. Лист, – це вплив мотивації грати улюблений твір на розвиток виконавських умінь та навичок (Кузьміна, 1999). У педагогіці це має назву закон розвивального навчання, або принципи розвивального навчання.

Отже, створення педагогічної умови, яка цілеспрямовано буде спонукати на рефлексію та самооцінювання здобувачів щодо власних можливостей опанування фактурно-стильових умінь, вважаємо доцільною для першого етапу. Таким чином, перший етап – установочно-рефлексійний – супроводжувався запровадженням такої педагогічної умови: стимулювання адекватного самооцінювання художньо-технічного виконавського ресурсу та шляхів його покращення.

Відповідно до цієї педагогічної умови пропонуються такі методи:

– оцінювання записів власного виконання творів, їх порівняння з якісними еталонами виконання. Задля самооцінювання пропонуються такі орієнтири/критерії: зорове сприйняття тексту музичного твору з визначенням фактури та осмисленням необхідних фактурно-стильових умінь; виразність виконання, адекватність розв'язання поставлених завдань, досягнення їх результатів;

– вправи на відчуття фортепіанної клавіатури під час виконання різних фактур: відчуття позиційної гри шляхом порівняння з відчуттям непозиційної; вправи на чергування напруження і розслаблення; вправи на відчуття опори руки на клавіатуру; вправи на швидку зміну фактур (арпеджіо, акорди, зміна видів арпеджіо, октави тощо).

Визначення власних можливостей, зокрема шляхом самооцінювання та рефлексії відчуття клавіатури, ще не вирішує остаточно питання їх подолання. Потрібні й інші педагогічні умови, які цілеспрямовано запроваджуються з метою покращення стану сформованості фактурно-стильових виконавських умінь. Важливо враховувати, що уміння мають бути такими, що дозволяють студенту-піаністу швидко та мобільно ними користуватися на основі опанованих різновидів музичних текстів з різноманітною фактурою, що застосовувалися в різні стильові культурні часово-просторові зрізи. Безумовно, вправи, які застосовувалися під час першого етапу, можуть студентами виконуватися під час самостійного тренування. Разом із тим головне, щоб вони швидко могли користуватися набутими вміннями щодо їх виконання вже під час роботи над конкретними творами.

Наприклад, вправи, які навчають студентів виконувати поліфонічну фактуру: гра одною рукою два голоси різною динамікою, попередньо прослухавши той або той голос. Для цього можуть бути застосовані хорали Й.С. Баха. Гра партії правої або лівої руки здійснюється таким чином, щоб один з голосів імітував певний тип голосу. Він має бути зіграний або дуже ясно, гучніше за другий, або іншою артикуляцією. Вже під час опанування поліфонічною фактурою студент може скористатися набутим досвідом, отриманим під час виконання цієї вправи.

Отже, другий етап – виконавсько-мобілізаційний, накопичувальний – супроводжувався такою педагогічною умовою: цілеспрямоване накопичення досвіду практичного застосування фактурно-стильових еталонів світової фортепіанної спадщини.

Виходячи з цієї умови, набутий досвід виконання різних вправ з різним музично-фактурним матеріалом було екстрапольовано в різностильову проєкцію з метою визначення певних художньо-стильових фактурних еталонів. Наприклад, читки уявлення і опанування фактури, типової для бароко (імітація органної музики або клавішних стародавніх інструментів з імітацією їх звучання тощо). Іншим прикладом можуть слугувати фактурні особливості класичної музики, яка є переважно гамфонно-гармонійною. Але ця фактура знаходить своє відображення в ліричних творах і романтичної доби. При цьому треба розрізняти стиль та вносити певні зміни в музичні інтонації, в агогіку музичного проспівування мелодійних ліній.

Під час запровадження другої педагогічної умови доцільно використовувати такі методи:

- проведення колоквіумів, круглих столів задля обговорення складання модулів сумісно в групі, що дає змогу обговорення фактурних «абрисів» (Касьяненко, 2019) та розширення знань і фактурно-стильових компетенцій здобувачів;

- створення банку виконавських фактурно-стильових еталонів-образів, що передбачає накопичення таких фактурно-виконавських фрагментів програмної музики, які яскраво передають (імітують, портретують) образ.

Стосовно другого пропонованого методу можна навести приклад таких творів, як «Прелюдія» Альбеніса з яскраво вираженою фактурою, що імітує гру гітари, а також навести приклади схожого звучання у творах «Перервана серенада» К. Дебюсі», «Ранкова серенада» М. Равеля. Образи творів дещо інші, але звучання імітації гітари дуже схожі, що дає змогу поєднати їх у певний схожий кластер еталонів-образів.

Таких прикладів можна навести чимало. Накопичення еталонів-образів дають змогу студентам-піаністам якісно здійснювати самостійну роботу над фактурою, якщо в їхньому досвіді накопичено достатню кількість таких фактурних фрагментів. Вони можуть бути класифіковані й за образною схожістю. Наприклад, образ Поховальної ходи Ф. Листа та 2 частина Сонати As-Dur Op. 26 Л. Бетховена (Соната № 12). Вони схожі за образами і за фактурою, оскільки частина 2 у сонаті Бетховена – це також поховальна хода. Можна також згадати, що це різні стилі, та навести до цього класу Сарабанди з фортепіанних сюїт Й. Баха. Таким чином формуються уявлення про фактурно-образні еталони, які сприймаються як на слух, так і на застосування художньої техніки.

До третього етапу формування фактурно-стильових виконавських умінь, який уже безпосередньо був присвячений опануванню самостійної творчої інтерпретації фортепіанних творів з урахуванням розуміння та відбиття художньо-образного контенту фактури відповідно до певного стилю було вибрано таку педагогічну умову, яка цілеспрямовано забезпечувала творче ставлення студентів-піаністів до застосування фактурно-стильових виконавських умінь. Таке ставлення дуже важливе на рівні інтерпретації творів, а також і під час викладання. Майбутні учителі музичного мистецтва надають переваги вербальній інтерпретації – поясненню образу твору школярам з цілеспрямованим використанням окремих засобів виразності, зокрема й фактури, в передачі образу твору композитором. Майбутні викладачі фортепіано надають перевагу методам роботи над фактурно-стильовими умінями, при цьому через їх художньо-образну роль у цілісній музичній тканині твору.

Отже, третій етап – художньо-образний, інтерпретаційний – супроводжувався педагогічною умовою: динамізація художньо-творчого ставлення до фактурно-стильових умінь у виконавській та педагогічній інтерпретації фортепіанних творів.

Методами, що доцільно застосовувати на цьому етапі, можуть бути:

- побудова функціональної ментальної карти засобів виразності художнього образу, яка сполучає зоровий та вербально-смісловий контекст засобів виразності фактурного «абрису»;

- наведення художньо-функціональних зв'язків фактури з іншими мовними атрибутами музичної/художньої виразності відповідно до образу та стилю твору.

Пропонований метод передбачає, що студенти-піаністи мають установку на цілісність засобів виразності, їх взаємозв'язки у розкритті образу. Разом із тим на цьому етапі в межах зазначеної умови передбачено самостійну роботу студентів з наведення таких зв'язків та їх звукового виконавського підтвердження під час викладацької, методичної роботи.

Висновки. Розглянувши весь комплекс методичного забезпечення процесу формування фактурно-стильових виконавських умінь студентів-піаністів двох спеціальностей – майбутніх учителів музичного мистецтва та майбутніх викладачів фортепіано, створено теоретичну модель методичного забезпечення процесу їх формування.

З огляду на концепцію поетапності методичного забезпечення представлено три педагогічні умови, які відповідають кожному з етапів. Педагогічні умови також передбачають застосування низки методів.

На першому етапі – установочно-рефлексійному, педагогічна умова: стимулювання адекватного самооцінювання художньо-технічного виконавського ресурсу та шляхів його покращення. Відповідні методи: оцінювання записів власного виконання творів, їх порівняння з якісними еталонами виконання; вправи на відчуття фортепіанної клавіатури під час виконання різних фактур; вправи на чергування напруження і розслаблення; вправи на відчуття опори руки на клавіатуру; вправи на швидку зміну фактур (арпеджіо, акорди, зміна видів арпеджіо, октави тощо).

На другому етапі – виконавсько-мобілізаційному, накопичувальному, застосовується педагогічна умова: цілеспрямоване накопичення досвіду практичного застосування фактурно-стильових еталонів світової фортепіанної спадщини. Доцільними є такі методи: під час колоквіумів, круглих столів обговорення складання модулів щодо фактурних «абрисів» творів, що виконуються; створення банку виконавських фактурно-стильових еталонів-образів.

На третьому етапі – художньо-образному, інтерпретаційному, застосовується педагогічна умова:

динамізація художньо-творчого ставлення до фактурно-стильових умінь у виконавській та педагогічній інтерпретації фортепіанних творів. Використовуються такі методи: побудова функціональної ментальної карти засобів виразності художнього образу із сполучанням зорового та вербально-смыслового контексту засобів виразності фактурного «абрису»; наведення художньо-функціональних зв'язків фактури з іншими мовними атрибутами музичної/художньої виразності відповідно до образу та стилю твору.

Перспективи подальших наукових розвідок пов'язані з підтвердженням отриманих результатів щодо ефективності розробленого методичного забезпечення процесу формування фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва та майбутніх викладачів фортепіано.

ЛІТЕРАТУРА

Бай Бін. (2014) Формування звуко-тембральних уявлень майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання : дис. канд. пед. наук. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова.

Ван Бін. (2010) Методика удосконалення виконавської техніки майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання : дис. канд. пед. наук. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова.

Ван Чень (2023a) Сутність фактурно-стильових виконавських умінь майбутніх викладачів фортепіано та критерії їх оцінювання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 10(134), 267–268.

Ван Чень (2023b) Фактурно-стильові виконавські уміння студента-піаніста та їх різновиди. Матеріали і тези ІХ Міжнародної конференції молодих учених та студентів «Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства» (Одеса, 20–21 жовтня 2023 р.), 2, с. 137–140. Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського.

Вей Сімін (2017) Методика формування темпоритмічних виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано : дис. канд. пед. наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ.

Грінченко, А. (2022) До проблеми удосконалення виконавських навичок у майбутніх учителів в процесі гри на фортепіано. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, (81), 152–157.

Грінченко, А. М. (2018) Методика виховання музично-виконавського самоконтролю майбутніх учителів музики в процесі гри на фортепіано : автореф. дис. канд. пед. наук. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка.

Касьяненко, Л. О. (2019) Робота піаніста над фактурою. Вид. 2-е, доп. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/12806.

Кашкадамова, Н. Д. (1998) Мистецтво виконання музики на клавішно-струнних інструментах : навчальний посібник. Тернопіль : СМП «Астон».

Кашкадамова, Н. (2001) Фортеп'яне мистецтво у Львові. Статті. Рецензії. Матеріали. Тернопіль : СМП «Астон».

Кузьміна, Л. (1999) Деякі естетичні та педагогічні принципи Ф. Ліста. *Золоті сторінки музичної історії України: Ференц Ліст та піаністична культура ХХ століття* : Зб. статей та матеріалів. 4, 44.

Лі Ює. (2018) Методика формування художньо-смыслових уявлень майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі навчання гри на фортепіано : автореф. дис. канд. пед. наук. Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Суми. URL: <http://repository.sspu.sumy.ua/handle/123456789/6001>.

Лу Чен. (2015) Методика формування вмій музично-виконавської артикуляції майбутніх учителів музики в процесі навчання гри на фортепіано : дис. канд. пед. наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ.

Мінь Шаовей. (2017) Формування рефлексивних умінь майбутніх учителів музики в процесі фортепіанної підготовки : дис. канд. пед. наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ.

Павленко, О. М. (2009) Інструментально-виконавська підготовка в теорії та практиці мистецької освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова* : Збірник наукових праць. Матеріали ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти», 22–24 квітня 2009 року до 175-річчя Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. *Теорія і методика мистецької освіти*, (7(12)), 19–24.

Потоцька, О. В. (2012) Стильова типологія фортепіанно-виконавської інтерпретації : автореф. дис. канд. мистецтвознавства. Одеса.

Потоцька, О. В. (2015) Типологія інтерпретаційного мислення у працях дослідників: до питання постановки проблеми. *Мистецтво у міждисциплінарних дослідженнях*, 8, 106–110.

Хань Ле. (2019) Формування поліфонічно-виконавських умінь майбутніх учителів музичного мистецтва за стильовим підходом : дис. канд. пед. наук. Суми. Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка.

Ю Янь. (2023) Формування художньо-образних репрезентацій майбутніх бакалаврів музичного мистецтва засобами фортепіанних програмних творів : дис. доктора філософії. ПНПУ імені К. Д. Ушинського.

Фан Фей. (2023) Формування етностильових виконавських умінь майбутніх магістрів музичного мистецтва за художньо-герменевтичним підходом : дис. доктора філософії. Державний заклад «Південно-український національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса.

REFERENCES

Bai Bin. (2014) *Formuvannia zvuko-tembralnykh uiaivlen maibutnykh uchyteliv muzyky v protsesi fortepiannoho navchannia* [Formation of sound-timbral representations of future music teachers in the process of piano training]. (Dys. kand. ped. nauk). Kyiv: NPU imeni M. P. Drahomanova.

- Van Bin. (2010) *Metodyka udoskonalennia vykonavskoi tekhniky maibutnikh uchyteliv muzyky v protsesi fortepiannoho navchannia* [Methodology for improving the performance technique of future music teachers in the process of piano training]. (Dys. kand. ped. nauk). Kyiv. NPU imeni M. P. Drahomanova.
- Van Chien (2023a) *Sutnist fakturno-stylovykh vykonavskykh umin maibutnikh vykladachiv fortepiano ta kryterii yikh otsiniuvannia* [The essence of textural-stylistic performance skills of future piano teachers and their evaluation criteria]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, 10(134), 267–268.
- Van Chien (2023b) *Fakturno-stylovi vykonavski uminnia studenta-pianista ta yikh riznovydy* [Textural-stylistic performance skills of a student-pianist and their varieties]. *Materialy i tezy IKh Mizhnarodnoi konferentsii molodykh uchenykh ta studentiv "Muzychna ta khoreohrafichna osvita v konteksti kulturnoho rozvytku suspilstva"* (Odesa, 20–21 zhovtnia 2023 r.), 2, s. 137–140. Odesa: PNPU imeni K. D. Ushynskoho.
- Wei Simin (2017) *Metodyka formuvannia temporytmichnykh vykonavskykh umin maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v protsesi navchannia hry na fortepiano* [The methodology of formation of tempo-rhythmic performing skills of future musical art teachers in the process of learning to play the piano]. (Dys. kand. ped. nauk). Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova, Kyiv.
- Hrinchenko, A. (2022) *Do problemy udoskonalennia vykonavskykh navychok u maibutnikh uchyteliv v protsesi hry na fortepiano* [On the problem of improving performance skills of future teachers in the process of playing the piano]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolkakh*, (81), 152–157.
- Hrinchenko, A. M. (2018) *Metodyka vykhovannia muzychno-vykonavskoho samokontroliu maibutnikh uchyteliv muzyky v protsesi hry na fortepiano* [Methodology of music-performance development of future music teachers' self-control in the process of playing the piano]. (Avtoref. dys. kand. ped. nauk). Sumy: SumDPU imeni A. S. Makarenko.
- Kasianenko, L. O. (2019) *Robota pianista nad fakturoiu* (vyd. 2-e, dop) [Pianist's work on texture (2nd updated ed.)]. Odesa: PNPU im. K. D. Ushynskoho. Retrieved from: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/12806.
- Kashkadamova, N. D. (1998) *Mystetstvo vykonannia muzyky na klavishno-strunnykh instrumentakh: Navch. posibnyk*. Ternopil: SMP "Aston".
- Kashkadamova, N. (2001) *Fortepianne mystetstvo u Lvovi: Statti. Retsenzii* [Piano art in Lviv: Articles. Reviews. Materials]. Ternopil: SMP "Aston".
- Kuzmina, L. (1999) *Deiaki estetychni ta pedahohichni pryntsyipy F. Lista* [Some aesthetic and pedagogical principles of F. Liszt]. *Zoloti storinky muzychnoi istorii Ukrainy: Ferents List ta pianistychna kultura XX stolittia: Zb. Statei ta materialiv*, 4, 44.
- Li Yuie. (2018) *Metodyka formuvannia khudozhno-smyslovykh uiavlen maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v protsesi navchannia hry na fortepiano* [Methodology of formation of artistic-semantic representations of future musical art teachers in the process of learning to play the piano]. (Avtoref. dys. kand. ped. nauk). Sumy: Sumskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni A. S. Makarenka.
- Lu Chen. (2015) *Metodyka formuvannia vmin muzychno-vykonavskoi artykuliatsii maibutnikh uchyteliv muzyky v protsesi navchannia hry na fortepiano* [Methodology of formation of musical-performance articulation skills of future music teachers in the process of learning to play the piano]. (Dys. kand. ped. nauk). Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova, Kyiv.
- Min Shaovei. (2017) *Formuvannia refleksyvykh umin maibutnikh uchyteliv muzyky v protsesi fortepiannoi pidgotovky*. (Dys. kand. ped. nauk). Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova, Kyiv.
- Pavlenko, O. M. (2009) *Instrumentalno-vykonavska pidgotovka v teorii ta praktytsi mystetskoï osvity* [Instrumental-performing training in the theory and practice of art education]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Zbirnyk naukovykh prats. Materialy III Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii "Humanistychni oriientyry mystetskoï osvity"*, 22–24 kvitnia 2009 roku do 175-richchia Natsionalnoho pedahohichnoho univrsytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 14. *Teoriia i metodyka mystetskoï osvity*, (7(12)), 19–24.
- Pototska, O. V. (2012) *Stylova typolohiia fortepianno-vykonavskoi interpretatsii* [Stylistic typology of piano-performance interpretation]. (Avtoref. dys. kand. mystetstvoznavstva). Odesa.
- Pototska, O. V. (2015) *Typolohiia interpretatsiinoho myslennia u pratsiakh doslidnykiv: Do pyttannia postanovyky problemy* [Typology of interpretive thinking in the works of researchers: On the issue of problem statement]. *Mystetstvo u mizhdystsyplinarnykh doslidzhenniakh*, 8, 106–110.
- Khan Le. (2019) *Formuvannia polifonichno-vykonavskykh umin maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva za stylovym pidkhodom* [Formation of polyphonic performance skills of future musical art teachers according to a stylistic approach]. (Dys. kand. ped. nauk). Sumy. Sumskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni A. S. Makarenka.
- Yu Yan. (2023) *Formuvannia khudozhno-obraznykh reprezentatsii maibutnikh bakalavriv muzychnoho mystetstva zasobamy fortepiannykh prohramnykh tvoriv* [Formation of artistic representations of future bachelors of musical art by means of piano program works]. (Dys. doktora filosofii). PNPU imeni K. D. Ushynskoho.
- Fan Fei. (2023). *Formuvannia etnostylovykh vykonavskykh umin maibutnikh mahistriv muzychnoho mystetstva za khudozhno-hermenevtychnym pidkhodom* [Formation of ethnostyle performance skills of future masters of musical art according to the artistic-hermeneutic approach]. (Dys. doktora filosofii). Derzhavnyi zaklad "Pivdenoukrainskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni K. D. Ushynskoho. Odesa.

Methodological provision for the formation of textural-stylistic performance skills

Wang Chen

Postgraduate Student at the Department
of Musical Art and Choreography
The State Institution "South Ukrainian
National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky"
ORCID: 0009-0001-3706-6930

The study is devoted to methodological aspects of textural-stylistic performance skills formation in future musical art teachers and future piano teachers.

The problem of textural-stylistic performance skills is considered in accordance with the piano training of two categories of applicants: in specialties 014 "Secondary Education (Musical Art)" and 025 "Musical Art". It is shown that in the context of these specialties, such skills are relevant, as they are part of the pianist's artistic technique, and in addition, they become a means of expressing the main idea and image of the work. The mastery of textural-stylistic performance skills ensures the quality of performance interpretation, makes it possible to teach piano playing competently, and for future musical art teachers, it is an additional resource for pedagogical interpretation of works in the process of their perception by students. The purpose of the article is to present a methodological resource for the formation of textural-stylistic performance skills of future musical art teachers and piano teachers in the process of performance-instrumental training. An analysis of studies containing similar problems and their methodological solution is presented. Pedagogical conditions and methods, which are distributed according to the stages of their formation, are included in methodological provision. The following distribution of pedagogical conditions by stages is proposed: the first stage – setting-reflective – pedagogical condition: stimulation of adequate self-assessment of the artistic-technical performance resource and ways of its improvement; the second stage – performance-mobilization, accumulative – pedagogical condition: purposeful accumulation of experience in the practical application of textural-stylistic standards of the world piano heritage; the third stage – artistic-figurative, interpretive – pedagogical condition: dynamization of artistic-creative attitude to textural-stylistic skills in performing and pedagogical interpretation of piano works.

The content of the repertoire takes into account the textural variety of piano works and their correspondence to the artistic style.

Keywords: *methodology, methodological provision, pedagogical conditions, textural-stylistic skills, future musical art teachers, future piano teachers.*